

בין השורות

עיתון מקוון מבית לב לדעת - ידע מצמיח חינוך

גליון מס. 8 | טבת התשע"ו

תעודות

אָדָם חַיִּיב

עפּרה שׁונית

אָדָם חַיִּיב לְמַצּוֹא לוֹ בְּתוֹכוֹ

צָרוֹר חֲרָצִיּוֹת זָהָב

וּתְכֵלֶת - בְּעֵצֵם הַסְּתָיו.

וְכָל חַיִּיו שׁוֹרָה

שֶׁל תְּגָלִיּוֹת

כְּפָה עֵמֶק טְמוּנִים אוֹתָם

פְּרָחֵי זָהָב.

שימו לב: לדפדוף בין העמודים יש ללחוץ על החץ בפינת העמוד

תוכן

4. בפתח הגליון

7. תעודות מכל הלב | סרטון על התעודות
בבית הספר "קרוב" בצור הדסה

8. זמן תעודה | הרב אחיה פרינס

13. התעודה וההד | אורית גידלי

| עריכה: רעות ברוש | מערכת: משה וינשטוק, אורי ליפשיץ |
| עיצוב גרפי: עדי צור | צילום ועריכה: אסף פרי |

הצד השמאלי של התעודה

הרב ד"ר אברהם ליפשיץ

לפני מספר שנים שיתף אותי מחנך בישיבה תיכונית בסיפור הבא: "תלמיד מסוים החליף כיתה מסיבות שונות ועבר לכיתתי. הוא הגיע אליי לכיתה כחודש לפני חלוקת התעודות במחצית. כתבתי לו תעודה "רגילה", כולל ציונים שהעבירו המורים המקצועיים והערותיהם. משום שלא הרגשתי שאני מספיק מכיר, במקום של "הערות המחנך" הסתפקתי רק בברכת הצלחה להמשך. התלמיד הגיע לקבל את התעודה. לקח את התעודה, התבונן בה, ובצורה מנומסת, כשמבט של אכזבה בעיניו הוא אמר לי:

"הרב, את ממוצע הציונים אני יודע לעשות לבד... התעודה היא לא כמה קיבלתי במתמטיקה והציון בגמרא, התעודה היא - מי אני? לאן הגעתי? אני בסימן עלייה או ירידה (לא רק בהישגים...)? אותי מעניין "מה כתוב בצד שמאל של התעודה.." (המקום המציין את התנהגותו, מידותיו, התנדבותו, אישיותו, תהליכי

בפתח הגליון

יום חלוקת התעודות בבית הספר הוא תמיד יום שנסוכים עליו חגיגות וחן מיוחדים. התעודה מהווה מעין "זמן אסיף" של פירות התקופה החולפת, הזדמנות לקשר ולדיאלוג. בגליון זה ננסה להתבונן על התעודה: על מה היא מעידה? את מי היא מעודדת? את מה היא מהדהדת? ומה הוא ייעודה?

בסרטון קצר ניפגש עם בית הספר "קרוב" בצור הדסה בו מנסים ליצור תעודות הנכתבות לכל ילד באופן אישי ומשולבים בהן ציורים עדינים, סיפורים ודקלומים.

אחיה פרינס כותב מדריך לכתיבת תעודה מצמיחה ומגדלת והמשוררת אורית גידלי כותבת על התעודות מנקודת מבטה של אם, ועל ההד שכל כך חשוב שניתן כהורים לילדינו בעת קריאת התעודות שלהם ובכלל...

בתפילה לצמיחה,
ובברכת קריאה נעימה
צוות לב לדעת

תעודות מכל הלב

שיחה עם ליאת ברשישת, מנהלת בית הספר "קרוב" בצור הדסה ועם תלמידים בבית הספר על התעודות הייחודיות הנהוגות בבית הספר ועל התפיסה החינוכית העומדת מאחוריהן.

לחיצה על תמונת הסרטון תפעיל אותו.

תעודות מכל הלב
בית הספר "קרוב" בצור הדסה

הלמידה של התלמיד ועוד). הוא סיים את דבריו בהתרגשות, והניח את התעודה על השולחן. מה צריך לקרות כדי שהתלמיד ייקח את התעודה? מה יש בתעודה שנכון למנף? איזה תהליך יכול לעבור התלמיד, כך שהוא יצפה לתעודה וירגיש בצמיחה? כיצד "נצל" נכון את התעודה, כך שכולם יחכו לקבלה? התעודה היא חלק מסדר היום הבית ספרי, הנוכל לראות בה סימן דרך המחזק את ציר ההתקדמות האישי לכל תלמיד? חשוב לזכור שהתעודה היא כלי בלבד. כתיבת התעודה ונתינת התעודה מקבלות משמעות כאשר התלמיד והמורה רואים בה בסיס לשיחה אישית על התקדמותו של התלמיד, על מצבו האישי, על מצוקותיו, על לבטיו ועל חלומותיו. אם המורה זוכר שלא הציון הוא העיקר, אלא עמל התורה שהשקיע התלמיד - אז התלמיד נפגש באור ולא רק בגורם אינסטרומנטלי, בכלי. אם התעודה היא בסיס לצמיחה, לרצון לחלום, להתקדם ולראות את האופק הטוב, אז רגע קבלת התעודה והמפגש האישי בין המורה והתלמיד, יש בהם אור ומקור לגעגוע.

מאירות עיניים, ואני מבקש להתחבר
לתנועה הזו ולנסות לכתוב מדריך
קטן לתעודה גדולה:

א. סגנון. צבע סולידי אבל
מעניין. קצת תמונות.
משפטים גדולים שמבטאים
את רוח בית הספר. דף עם
אנרגיות נעימות שישדר גם
רצינות וחשבון נפש.

ב. מבנה. כדאי שהחלק הראשון יכלול את הכתיבה
של המחנך/ת ואת השיח האישי יותר. רק לאחר מכן
יפגוש התלמיד את ההישגים והמקומות בהם הוא
נמדד. אהבה ויראה. בחלק הראשון כדאי להתייחס
להתפתחות האישית (מידות), למעורבות החברתית
ולצד הלימודי (מאמץ). אפשר להגדיר את זה בכותרות,
ואולי טוב יותר דווקא להשאיר 6-10 שורות ריקות.
מכתב ממני אליך.

ג. הכנה. הכתיבה צריכה לבא ממקום נקי ומדויק,
מראה חינוכית עמוקה ומעין טובה, ולכן הנפש צריכה
להיות במקום הזה. כמה רגעים לפני הכתיבה, כדאי
להיזכר מדוע אני מורה, מהי השליחות החינוכית שלי,
להודות על המקום הזה ולהבין את גודל האחריות.

ד. המקום. בחירת מקום מתאים ומעורר השראה.
כתיבה ליד חלון, כתיבה בחדר הילדים הישנים, קברי
צדיקים, שפת הים, עציץ גדול ומרשים.

זמן תעודה מדריך קטן לתעודה גדולה הרב אחיה פרינס

- "אבא אתה יודע לכתוב בחושך?"

- "כן בני, רק מה אתה רוצה שאני אכתוב?"

- "את השם שלך על התעודה שלי"...

את הבדיחה הזו, עם ג'ו הילד הנצחי, אפשר לראות
עד היום מצורפת לגומי הלעיסה של בזוקה. אני
'גדלתי עליה', והיא אחת הבדיחות הזכורות לי ביותר,
בין היתר כי היא מעידה על נקודה של אמת. לרבים
מאתנו, קבלת התעודות הייתה משהו שפשוט צריך
לעבור אותו כמה שיותר טוב; ציונים טובים, כמה
שפחות הערות רעות, ואם אפשר, אז שהממוצע שלי
יהיה גבוה משאר החבר'ה בכיתה. זה במקרה הטוב.
במקרה הפחות טוב, הבדיחה מלמעלה היא לא
מצחיקה בכלל, אלא מציאות של
פחד, ייאוש וכישלון.

אלא שהדברים משתנים, ובשנים
האחרונות יש תנועה רצינית של
מעבר לתעודה אחרת. תעודה
שהציונים המספריים הם רק חלק
מהתעודה, ואליהם נוספו הארות
בונות ומקדמות, חיזוקים ומילים

הנקודה הטובה נותנת את האפשרות לפתיחת הלב גם לכותב וגם לקורא. תיאור המצב הוא נקודת האמת הנוכחית, והכלים לשיפור מאפשרים את ההתקדמות, ומגייסים את הרצון. מוסיף והולך. "גיליתי שיש לך יכולת קליטה מהירה, אך בבחינה משהו לא הלך טוב. סיכום הדברים במחברת מסודרת יעזור לך מאוד".

י. עוד משהו. תמיד יש עוד משהו להוסיף לתלמיד. לקינוח.

התלמידים שלנו פעילים במקומות רבים ועושים המון דברים שלא נכנסים למסגרות של התעודה. זו ממש מצווה להוסיף את הדברים, שהרי החינוך אינו מסתיים

בבית הספר. "יעקב מתנדב בקביעות בבית האבות השכונתי. גאים בך!". "שושנה הפיקה במקצועיות רבה הפנינג שלם לילדי חינוך מיוחד! "מתן זכה החודש באליפות הנוער בקפיצה לרוחק. רגשת אותנו!"

ה. האווירה. אני נוהג להדליק נר לפני הכתיבה. הרי מטרתנו היא להעלות את הנשמה ולקדמה. מוסיקה מתאימה. מפה לבנה. תה עם נענע ריחני. ומה עם נטילת ידיים לפני הכתיבה? יש בזה נקיות וטהרה. לא להתבייש. זו מלאכת קודש.

ו. ההשראה. לשים כמה ספרים על השולחן; ספרי הרב קוק, ר' נחמן, ר' שלמה קרליבך, ספרי שירה. במהלך הכתיבה אני מחפש מילים גבוהות. מילים שמוליכות רוח ומביעות הרבה, פתיחה אקראית בספרים כבר מטעינה את המילים הגדולות.

ז. המטרה. להצמיח, לקדם, לייצר תנועה, לתת מוטיבציה וכוחות, לחזק - אלו הן המטרות של כתיבת התעודה. כמובן יש מטרה לסכם את התקופה שעברה, אבל גם הסיכום הוא כלי להעצמה.

ח. שיחה. "חברים מקשיבים לקולך השמיעיני". התעודה היא שיח, אמנם שיח מתומצת, אבל בהחלט כדאי להשתמש בדיבור ישיר ואפילו בסימני שאלה; "לאחרונה, אתה יותר משתתף בדיונים בכיתה. זה ממש משמח ותורם לנו". "את מתקדמת נפלא. הלב מתרחב כשרואים אותך עובדת". "אני שם לב שאתה מתקשה ולא מרוכז בשיעור, אפשר לבקש מאמץ גדול יותר?"

ט. צמיחה וכלים. כמו כל תהליך פנימי הבנוי משלושה רבדים, גם כאן יש צורך לשלב בכתיבה בין הנקודה הטובה (חוזק), תיאור המצב ומתן כלים לשיפור.

התעודה וההד

אורית גידלי

לפני כמה שבועות כשהרגשתי שהמערכת החיסונית שלי יכולה לעמוד בזה, העזתי להכנס לחדר של הבן שלי ולעזור לו לסדר אותו. בין הציורים המגובבים, הפתקים המרובבים, והתפוחים המלבלבים שעל הרצפה, מצאתי גם את התעודה משנה שעברה. מקומטת. הבטתי בה וחייכתי ואז, כשהילד לא שם לב, זרקתי אותה לפח.

כי הבן שלי לא באמת צריך לשמור את קליפות האדם שהיה. אם קיבל לפני שנה טוב מאד, אם קיבל רק כמעט בסדר, מה זה חשוב בעצם. התעודה היחידה שחשובה היא זו שמחכה מעבר לפינה, היא זו שפועלת, שמגייסת אותו ללימוד, שמדרבנת את הלב. התעודה משנה שעברה, התעודה גופא - היא סתם עדות בדיוק כמו שטישו הוא עדות. חשוב להתכונן לקראתה, להתאמץ לקראתה, הנייר, רגע קבלת הנייר, כל אלו הם כבר בתחום ההבל.

במילים אחרות - מצד אחד אני שמחה שהילדים שלי חיים בעולם עם תעודות, שיש כלי חיצוני שמגייס אותם ומכריח אותם לעשות גם את הצד האפל של הלימודים: השינון, הכתיבה והמחיקה, היגיעה. מצד שני, כל עוד התאמצו בכל כוחם,

להאמין בחיים

הרב אברהם יצחק הכהן קוק

האדם הישר צריך להאמין בחייו. כלומר שיאמין בחיי עצמו והרגשותיו ההולכות בדרך ישרה מיסוד נפשו, שהם טובים וישרים ושהם מוליכים בדרך ישרה. התורה צריכה שתהיה נר לרגלו, שעל ידה יראה את המקום ששם הטעות עלולה, שלפעמים תתע הנפש בתהו לא דרך. אבל המעמד התמידי צריך להיות הבטחון הנפשי. האיש הישראלי מחויב להאמין, שנשמה אלהית שרויה בקרבו, שעצמותו כולה היא אות אחת מן התורה. ואת מן התורה היא עולם מלא, ההולך ומתרבה לאין שיעור, כי אפילו להתפשטות הרוחנית של גרגר חול אחד גם כן אין מדה וקצב, ולא יכילו שנות האדם לבאר את כל המון החקים המיוסדים בחכמה ומשולבים בדעה וגבורה נוראה שבקרבו. וקל וחומר העם צריך בכללו להאמין באמונה בהירה ונלהבת מאד בחייו בנטיותיו וללכת בהם בבטחה, אז ידע איך משתמשים לאורה של תורת חיים.

(אורות התורה יא, ב)

ואני רוצה שכמו שהתעודה מהדהדת להם את ההצלחות והכשלונות שלהם, אני, אמא שלהם, אהדהד להם את מה שהם מרגישים ביחס אליה. לא כי התעודה חשובה, כי הם חשובים. אם רצו לקבל מאה וקיבלו מאה הם שמחים ואז אני שמחה, אם רצו מאה וקיבלו שמונים והם עצובים גם אני עצובה. שוב, לא כי המאה חשוב לי אלא כי הילד חשוב. כי ההד לרגשותיו חשוב.

אני זוכרת את ההד הזה חוזר מהעיניים של הורי כשהייתי ילדה. אמא שלי היתה חוגגת את התעודה שלי, ומראה אותה לסבא ולסבתא, ומספרת עליה בטלפון לכל מי שהתקשר, ובעיקר הייתי רואה בעיניה שזה שלה ולא רק שלי. שההצלחות שלי משמחות אותה. שהכשלונות שלי לא מבהילים אותה.

והיום, כשאני מבוגרת, כמה שאני מתגעגעת למבט הזה, לתהודה שמאחורי התעודה. ובפרט כשאזיזה מאה טוב קורה. כי כשקורה לי משהו רע או עצוב,

לגמרי לא חשוב בעיני מה כתוב בתעודה שלהם. לפני קבלת התעודה חשוב לי שינסו לקבל את הציון מאה, לא פחות, ואני שמחה שיש תעודה שמדרבנת אותם לזה. אבל מרגע שניגשו למבחן, מאז ארוחת הבוקר שלפני המבחן, מרגע נגיעת המבחן בפעם הראשונה ביד, לא חשוב בעיני הציון. אם התאמצו יצליחו עכשיו או אחר כך. בזה או בדבר אחר מדויק להם יותר.

אז למה בכל זאת אני מעמידה פנים וקוראת את התעודות ברב טקס כשהן מגיעות? ולמה כעבור כמה חודשים אני מעיפה אותן לפח במחשכים ולא בריש גלי? כי את המצד אחד מצד שני המבלבל הזה אני לא מצפה מהילדים שלי להבין. וגדול מזה: מאחורי המילה תעודה מסתתרת המילה תהודה.

תמיד יהיה מי שיבכה
איתי, יזדהה, יצר
איתי את הצער שיש
להצטער. אבל דווקא
כשקורה לי משהו
טוב, דווקא כשאני

מקבלת איזה ציון מפתיע וזוהר במשהו, דווקא אז
מתחוור לי ששמחות הן לא דבר מדבק. אותן רק
ממש קרובים יכולים לשאת איתי יחד כשלהם.
והנה, אני יושבת היום לכתוב את הדברים על
תעודות. היום-במקרה, כי העורכת ביקשה, כי ככה
הסתדר ביומן. והנה גם היום במקרה התפרסם עלי
דבר שבח בעיתון. איש חשוב אהב שירים שכתבתי.
הוא מכתיר אותי במילותיו. אני קוראת את המילים
ומתכווצת. כי מי ישמח בזה כאילו כתבו עליו? מי
יראה לי בעיגול עיניו המתרחב שהוא גואה בשבילי
ומאושר איתי? אמא שלי כבר נטרפה אל הסרטן.
ואני רוצה כל כך להתקשר אליה ולקרוא לה מילה
מילה, ולהראות שהבאתי לה מאה, ונכון זה נהדר?
ואני רוצה שתענה לי: נכון. כי אז אוכל גם אני לענות
לי- נהדר.

אבל את זה כבר לא אקבל מידי החיים. תעודת
העיתון מונחת על השולחן של בית הקפה, ואני
מותירה אותה שם ללא תהודה וקמה ללכת. מחזיקה
את שמחתי הסודית בתוכי ובודדה מתמיד.

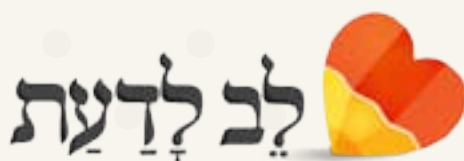
טוב שנשוחח כעת,
שלא ראינו שתינו עדין את הילדים שיוולדו לאחי,
בנה,
או את חתנת בתי הגדולה, או מה עלה
בגורל הארץ.
ואנחנו עדין מתות בכל ענין חשוב באותה מדה.
איני מפחדת לספר לך מה הפסדת ומה נפסד בשל
כך מתוכי,
איני מפחדת לומר לך בואי, שבי.
אמא צריכה לבקר את בתה בכל שעה,
אפלו בשעת לילה כמו זו שבה שוב איני ישנה,
וחושבת עליך, במעמקיך, מכח גופך
מרוה את הדשא ירק.
גם בחשך את עוד מכינה מקום לכלנו
לשבת ולהועד.

אורית גידלי. מתוך [ספר השירים ערש](#)
שיצא לאור בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

לחצו כאן למעבר לתכנית "מתעודה לתהודה"

לחצו כאן למעבר לאתר לב לדעת

לחצו כאן כדי להצטרף לרשימת התפוצה שלנו

